

ЦИВІЛЬНЕ, ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ
ТА ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

DOI: 10.33663/1563-3349-2022-91-52

УДК 347.925

С. О. КОРОЄД

**ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ МИРОВОЇ УГОДИ
В ЦИВІЛЬНОМУ (ГОСПОДАРСЬКОМУ) СУДОЧИНСТВІ
НА СТАДІЇ ЇЇ ЗАТВЕРДЖЕННЯ СУДОМ**

Аналізуються положення законодавства і матеріали судової практики, на основі чого визначено загальні умови, яким має відповідати зміст мирових угод з огляду на встановлені процесуальним законом критерії їх оцінки судом перед затвердженням. Визначено підстави, за якими судом має здійснюватись юридична кваліфікація умов мирової угоди на предмет їх відповідності закону та непорушення прав і інтересів інших осіб та виконуваності, а також встановлення тих спірних правовідносин, в яких укладення мирової угоди не є можливим. Розглянуто випадки, за яких умови мирової угоди можуть порушувати права та інтереси третіх осіб. Сформульовано рекомендації щодо того, якими саме загальними положеннями матеріального права варто керуватися при перевірці умов мирової угоди на предмет їх відповідності закону. Охарактеризовано окремі матеріальні правовідносини, в яких укладення мирової угоди не є можливим. Наведено розуміння вимоги виконуваності (реалізованості) мирової угоди з точки зору реальної можливості фактичного виконання (вчинення активних або пасивних дій) викладених в мировій угоді умов у натурі.

Ключові слова: цивільне (господарське) судочинство, мирова угода, сторони, права, обов'язки, інтереси, умови, оцінка, виконуваність.

Koroied Serhii. Problems of realization of the institute of settlement agreement in civil (commercial) judicial proceedings at the stage of its approval by the court

The article provides a scientific and practical analysis of the provisions of law and judicial practice, based on which the general conditions to be met by the content of settlement agreement in view of the criteria enshrined by procedural law for their evaluation by the court before approval. It is established the grounds on which the court should legally qualify the terms of the settlement agreement in terms of their compliance with the law and non-violation of the rights and interests of others and enforceability, as well as the establishment of those disputed legal relations in which the settlement agreement is not possible. Cases are considered in which the terms of the settlement agreement may violate the rights and interests of third parties. Recommendations have been formulated as to which general provisions of substantive law should be followed when checking the terms of a settlement agreement for their compliance with the law. Certain material legal relations are described, in which the conclusion of a settlement agreement is not possible. It is given the understanding of the requirement of enforceability (realization) of the settlement agreement from the point of view of the real possibility of actual execution (fulfillment of active or passive actions) of the conditions set out in the settlement agreement in kind.

Key words: *civil (commercial) litigation, settlement agreement, parties, rights, responsibilities, interests, conditions, evaluation, enforceability.*

Питання реалізації інституту мирової угоди в цивільному (господарському) судочинстві виникають не часто та пов'язані передусім з проблемами її примусового виконання [1]. Останніми роками завдяки сформульованам новим Верховним Судом правовим позиціям судова практика отримала роз'яснення стосовно юридичної сили ухвали суду про затвердження мирової угоди як виконавчого документа з метою можливості її примусового виконання. Так, відповідно до правової позиції Великої Палати Верховного Суду, ухвала про затвердження мирової угоди є виконавчим документом, і як виконавчий документ повинна містити у своїй резолютивній частині не лише вказівку про затвердження мирової угоди, а й інші передбачені законодавством ознаки та відомості, зокрема щодо умов, розміру і строків виконання зобов'язань сторін тощо. За недодержання відповідних вимог ухвала про затвердження мирової угоди не може вважатися виконавчим документом, що підлягає виконанню державною виконавчою службою. У випадках невиконання зобов'язаною стороною умов мирової угоди, укладеної в процесі виконання судового рішення і затвердженої судом, заінте-

ресована сторона може звернутися до державного виконавця із заявою про примусове виконання ухвали, якою затверджено цю угоду [2]. Хоча тут є виняток (йдеться про господарське судочинство): на відміну від справ позовного провадження мирова угода, затверджена у справі про банкрутство, не є виконавчим документом, законом не передбачено її примусового виконання. Наслідки невиконання ухвали про затвердження мирової угоди у справі про банкрутство визначено Законом про банкрутство [3]. Водночас Верховний Суд роз'яснив: якщо ухвала суду про затвердження мирової угоди не містить усіх даних, зазначених у Законі України «Про виконавче провадження», то така ухвала не має статусу виконавчого документа, й інша сторона у справі не позбавлена права звернутися з позовом про спонукання до виконання мирової угоди, у випадку задоволення якого господарський суд видає наказ. Відповідний позов може мати як майновий, так і немайновий характер залежно від змісту умов мирової угоди [4]. Це роз'яснення, вважаємо, стосується як господарського, так й цивільного судочинства.

Наразі проблеми реалізації інституту мирової угоди переходять зі стадії її примусового виконання на стадію її укладення і затвердження судом, адже саме суд має дати юридичну оцінку умовам мирової угоди на предмет відповідності закону і непорушення прав третіх осіб. Це питання актуалізується також в умовах набуття чинності Законом України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року, яким передбачено, що результат домовленості сторін в процесі медіації може бути оформлений мировою угодою [5]. Зазвичай ухвали судів про затвердження мирових угод не оскаржуються в апеляційному (касаційному) порядку. Проте одиничні випадки їх апеляційного (касаційного) оскарження виявляють проблеми реалізації інституту мирової угоди на стадії її укладення і затвердження судом на практиці. В якості прикладу можна навести розглянуту Верховним Судом наприкінці минулого року цивільну справу № 346/6034/13-ц між фізичними особами про визнання недійсним договору купівлі-продажу житлового будинку і державного акта на право власності на земельну ділянку. В цій справі суд першої інстанції затвердив між сторонами мирову угоду, за умовами якої визнано недійсним зазначений договір купівлі-продажу та державний акт, а позивачам в порядку реституції повернуто у спільну часткову власність будинок та земельну ділянку. Повер-

таючи цю справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції, Верховний Суд зазначив, що мирова угода порушила права кредитора відповідача, оскільки спрямована на уникнення сплати боргу, а також вказав, що учасники цивільних відносин не можуть на рівні того чи іншого договору (в тому числі й мирової угоди) здійснювати кваліфікацію певного договору як недійсного (нікчемного чи оспорюваного), визначати правові наслідки нікчемності правочину, домовлятися про застосування реституції [6].

Отже, актуальною постає проблема юридичної кваліфікації судом умов мирової угоди на предмет їх відповідності закону та непорушення прав і інтересів інших осіб та виконуваності, а також встановлення тих спірних правовідносин, в яких укладення мирової угоди не є можливим. Науково-практичний аналіз зазначених питань й ставить за мету наша стаття.

Так, процесуальний закон встановлює однакові вимоги до мирової угоди в цивільному і господарському судочинстві: а) мирова угода має стосуватися лише прав та обов'язків сторін; б) у мировій угоді сторони можуть вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб; в) зобов'язує суд перевірити умови мирової угоди на предмет того, чи не суперечать вони закону і чи не порушують вони права чи охоронювані законом інтереси інших осіб, та чи є вони виконуваними. Додатково суд має перевірити, чи не суперечать дії представника інтересам особи, яку він представляє (ст. 207 ЦПК, ст. 192 ГПК).

Зазначені вимоги до мирової угоди діють при її укладенні як на стадії судового розгляду, так і на стадії виконання судового рішення. При цьому варто враховувати сформульований Верховним Судом висновок про те, що після завершення судового процесу право на укладення мирової угоди може бути реалізовано лише в процесі примусового виконання судового рішення, тобто за наявності відкритого виконавчого провадження. При цьому суб'єктами, які уповноважені звертатися до суду з клопотанням про затвердження мирової угоди, є державні або приватні виконавці, на виконанні в яких перебуває відповідне виконавче провадження [7].

Стосовно першої вимоги до мирової угоди, то тут варто взяти до уваги, що за мировою угодою сторони заново визначають свої матеріальні права та обов'язки у спірному правовідношенні, при-

пиняючи спір, що став предметом судового розгляду [8]. А відтак мирова угода має стосуватися лише матеріальних прав та обов'язків сторін – позивача (-ів) і відповідача (-ів). З огляду на це участь у справі третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, унеможливило укладення у справі мирової угоди, адже існування таких осіб (як у статусі учасника справи, так і у випадку, коли така особа не була залучена до участі у справі) означає, що результат вирішення справи (або у випадку задоволення позову, або у випадку відмови в позові) вплине на матеріальні права та обов'язки такої третьої особи щодо однієї зі сторін. А це вимагає обов'язкової участі такої третьої особи в розгляді справи, але не дає такій третій особі процесуальної можливості виступити стороною мирової угоди. Отже, затвердження судом мирової угоди в такому випадку забороняється. Для визначення наявності або відсутності підстав участі особи у справі в якості третьої особи без самостійних вимог на предмет спору варто використовувати напрацьовані наукою цивільного процесуального права критерії їхньої участі в цивільному процесі, а саме: обов'язкова наявність цивільних матеріально-правових відносин між третьою особою і однією зі сторін; преюдиціальна пов'язаність матеріально-правових відносин третьої особи й однієї зі сторін з правовідносинами позивача і відповідача; матеріально-правові відносини третьої особи й однієї зі сторін повинні передбачати можливість спору про право цивільне між третьою особою й особою, на стороні якої вона виступає [9].

Процесуальний закон також надає можливість сторонам у мировій угоді вийти за межі предмета спору за умови, що мирова угода не порушує прав чи охоронюваних законом інтересів третіх осіб. Таке право пов'язане із диспозитивними засадами процесуального права, які надають позивачу право самостійно визначати предмет спору (включаючи право на зміну предмета позову), а відповідачу визнати заявлені позовні вимоги, тобто погодитися (повністю або частково) з тими правами і обов'язками, щодо яких існує спір із позивачем. Тому вихід у мировій угоді за межі предмета спору є реалізацією принципу диспозитивності в цивільному судочинстві, а також принципу диспозитивності в приватному праві, коли сторони по-новому визначають свої матеріальні права та обов'язки у спірному правовідношенні. Водночас межі такої свободи сто-

рін знову ж таки обмежені правами та охоронюваними законом інтересами третіх осіб, яких не може стосуватися мирова угода сторін (позивача і відповідача). Така вимога впливає, зокрема, із встановлених у ст. 13 ЦК України меж здійснення цивільних прав, згідно з якими при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб; не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі. З цього положення якраз і впливає процесуальний обов'язок суду перевірити умови мирової угоди на предмет того, чи не порушують вони матеріальні права чи охоронювані законом інтереси інших осіб.

При перевірці умов мирової угоди на предмет непорушення прав та інтересів третіх осіб можна також керуватися сформульованим Верховним Судом висновком, згідно з яким судове рішення (в т. ч. ухвала суду про затвердження мирової угоди) буде стосуватися прав, інтересів та (або) обов'язків третьої особи (зокрема, кредитора або відповідного державного органу, покликаного захищати інтереси держави у відповідних відносинах) у разі використання приватноправового інструментарію не для захисту цивільних прав та інтересів, а для невиконання публічних обов'язків, уникнення сплати боргу боржником або виконання судового рішення про стягнення боргу, звільнення майна з-під арешту в публічних відносинах або створення преюдиційного рішення суду для публічних відносин [10].

Якщо умови мирової угоди стосуються майнових питань та (або) передбачають перехід права власності на майно, ми вважаємо, що суд може відмовити в затвердженні такої мирової угоди, застосувавши за аналогією п. 8-1 ч. 1 ст. 49 Закону України «Про нотаріат», згідно з яким нотаріус або посадова особа, яка вчиняє нотаріальні дії, відмовляє у вчиненні нотаріальної дії, якщо особа, яка звернулася з проханням про вчинення нотаріальної дії щодо відчуження належного їй майна, внесена до Єдиного реєстру боржників. Також суд має відмовити в затвердженні мирової угоди, якщо на таке майно накладено арешт (крім арешту, накладеного в порядку забезпечення позову в справі, в якій укладається мирова угода).

При затвердженні мирової угоди суд також має перевірити її умови на предмет того, чи не суперечать вони закону. При здійс-

ненні такої перевірки, на наше переконання, суд має керуватися передусім встановленими у ст. 6 ЦК України нормами про те, що сторони в договорі можуть відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд (але з урахуванням загальних засад цивільного законодавства). Водночас сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства випливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами. І звісно ж, що з урахуванням загальних засад цивільного законодавства (ст. 3 ЦК України). Отже, незважаючи на те, що мирову угоду, як роз'яснив Верховний Суд, не можна розглядати як договір у цивільно-правовому розумінні, оскільки порядок її укладання та затвердження регламентовано відповідними положеннями процесуального закону [11], проте при перевірці її умов на предмет того, чи не суперечать вони закону, суд все ж таки має керуватися відповідними положеннями цивільного (матеріального) законодавства.

Стосовно сімейних відносин (крім застосування до регулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин) варто керуватися передусім визначеними у ст. 7 СК України загальними засадами регулювання сімейних відносин, які дозволяють врегулювання сімейних відносин на засадах справедливості, добросовісності та розумності, відповідно до моральних засад суспільства за домовленістю (договором) між їх учасниками, але з урахуванням рівності прав і обов'язків жінки і чоловіка у сімейних відносинах, шлюбі та сім'ї, а також з максимально можливим урахуванням інтересів дитини, непрацездатних членів сім'ї.

Варто також пам'ятати, що умовами мирової угоди не можуть бути змінені імперативні норми права. В мировій угоді відсутня необхідність зазначати умови, які є зрозумілими та встановлені загальними засадами права. Не варто включати до мирової угоди тих умов, які не додають гарантій дотримання прав та інтересів сторін. Такі висновки нами зроблено на підставі аналізу відповідного рішення Верховного Суду [12].

Суд тут також має перевірити юридичну можливість укладення мирової угоди в спірних правовідносинах з огляду на предмет і

підставу пред'явленого позову. Для цього суд має передусім встановити коло тих матеріальних правовідносин, в яких укладення мирової угоди взагалі є неможливим.

На один із таких випадків (в цивільно-правових спорах) вказувалося ще в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними», в якій судам надано роз'яснення про необхідність врахування того, що в силу частини другої статті 215 ЦК норми закону щодо підстав нікчемності правочинів є імперативними. У зв'язку з цим суди повинні відмовляти у визнанні мирових угод у справах щодо визнання нікчемності правочинів та застосування наслідків як таких, що суперечать закону. У справах про визнання недійсними оспорюваних правочинів та застосування наслідків їх недійсності мирові угоди визнаються судом з урахуванням вимог статті 175 ЦПК [13].

У цьому питанні варто також керуватися висновком, сформульованим у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 27 жовтня 2021 року в справі № 346/6034/13-ц, згідно з яким судовий захист у порядку цивільного судочинства можливий за умови, що права, свободи чи інтереси власне порушені, а учасники цивільного обороту використовують цивільне судочинство для такого захисту. Приватноправовий інструментарій (зокрема, затвердження мирової угоди із застосуванням реституції, визнання недійсним акта) не повинен використовуватися учасниками цивільного обороту для уникнення чи унеможливлення сплати боргу боржником або виконання судового рішення про стягнення боргу. При цьому, в разі використання приватноправового інструментарію не для захисту цивільних прав та інтересів, а для уникнення сплати боргу боржником або виконання судового рішення про стягнення боргу, судові рішення стосується прав та/або інтересів кредитора. Недійсність договору як приватноправова категорія покликана не допускати або присікати порушення цивільних прав та інтересів або ж їх відновлювати. Учасники цивільних відносин не можуть на рівні того чи іншого договору (в тому числі мирової угоди) здійснювати кваліфікацію певного договору як недійсного (нікчемного чи оспорюваного), визначати правові наслідки нікчемності правочину, домовлятися про застосування реституції. За домовленістю

сторін можуть змінюватися тільки правові наслідки оспорюваного правочину. По своїй суті застосування конструкції недійсність акту та/або реституції не для захисту цивільних прав та інтересів є недопустимим.

Про заборону укладення мирових угод в окремих сімейно-правових спорах зазначалось у постанові Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами деяких норм Кодексу про шлюб та сім'ю України», в якій судам надавалося роз'яснення про те, що умови й порядок встановлення батьківства визначено законом, тому в справах даної категорії суди не мають права затверджувати мирові угоди [14].

Окремі науковці наголошують також на неприпустимості укладення мирової угоди при розгляді справ про позбавлення батьківських прав, оскільки мирова угода є договором про вирішення спору за волевиявленням сторін – суб'єктів спірного матеріального правовідношення, що є предметом судового провадження [15].

Суд також має перевірити умови мирової угоди на предмет того, чи є вони виконуваними. Як вже зазначалося вище, ухвала суду про затвердження мирової угоди має силу судового рішення та є виконавчим документом. А отже, її умови мають бути фактично виконуваними (як добровільно, так і примусово). І навіть якщо ухвала суду про затвердження мирової угоди не має статусу виконавчого документа (у зв'язку із відсутністю в ухвалі необхідних даних, визначених Законом України «Про виконавче провадження»), то все одно умови такої мирової угоди мають бути виконуваними, оскільки в подальшому одна із сторін вправі звернутися до суду з новим позовом про спонукання до виконання такої мирової угоди, що в подальшому вимагатиме її фактичного примусового виконання.

Ухвала суду про затвердження мирової угоди після її проголошення негайно набирає законної сили (ухвали, що постановлені судом поза межами судового засідання або в судовому засіданні у разі неявки всіх учасників справи, розгляду справи без повідомлення учасників справи, набирають законної сили з моменту їх підписання суддею). Законна сила ухвали суду про затвердження мирової угоди (яка є виконавчим документом) може бути охарактеризована за аналогією із законною силою рішення суду, адже ухвала суду про затвердження мирової угоди, як і рішення суду, є

підсумковим судовим актом. Вчені-процесуалісти зазначають, що законна сила судового рішення означає набуття ним властивостей акта правосуддя, спрямованого на виконання завдань цивільного судочинства. Властивість судового рішення, що набрало законної сили, виявляється у правових наслідках, які воно викликає: авторитетність, загальнообов'язковість, стабільність, незмінність, неспростовність, виключність, преюдиціальність і реалізованість [16]. Саме реалізованість (виконуваність, здійсненність) як властивість судового рішення є ключовою вимогою до мирової угоди.

По-перше, реалізованість судового рішення виявляється у тому, що особі, яка звернулася до суду за захистом свого особистого порушеного, оспорюваного, невизнаного права, свободи чи інтересу, гарантується виконання рішення, яке набрало законної сили, відповідними органами та службовими особами на території України [17]. В якості такого прикладу можна навести ухвалу суду в справі про розірвання шлюбу, в якій суд відмовив у затвердженні мирової угоди, оскільки припинення шлюбу за позовом одного з подружжя, внаслідок його розірвання, можливе виключно на підставі рішення суду, а тому умови укладеної між сторонами мирової угоди в частині погодження розірвання шлюбу, є невиконуваними [18]. І це зрозуміло, адже законодавство не передбачає можливості провадити державну реєстрацію розірвання шлюбу саме на підставі ухвали суду про затвердження мирової угоди. Тут варто наголосити також на існуванні спірних матеріальних правовідносин, в яких позовні вимоги, зокрема про зміну чи припинення правовідношення, можуть бути реалізовані лише у формі рішення суду. Також для умов мирової угоди актуальними є об'єктивні межі реалізованості рішення суду, особливістю яких є те, що судові рішення не просто визначає певні права та обов'язки сторін спору, а й встановлює спосіб та порядок їх реалізації (спосіб та порядок виконання рішення) [19]. Тобто йдеться про формулювання (чітко, ясно з однозначним тлумаченням змісту) умов мирової угоди, щоб вони могли бути, по-перше, виконані самими сторонами, а по-друге, могли бути виконані примусово в порядку примусового виконання судових рішень.

По-друге, під здійсненністю слід розуміти можливість реалізації тих обов'язкових приписів, що містяться в рішенні суду [20]. Тут варто мати на увазі загальну реальну можливість фактично-

го виконання (вчинення активних або пасивних дій) викладених у мировій угоді умов у натурі. Причому виконання умов мирової угоди має залежати саме від сторін, а не третіх осіб. Якщо мирова угода містить відкладальні або скасувальні умови, то такі умови повинні передбачати можливість об'єктивної фіксації їх настання, а також можливість фіксації вчинення або невчинення конкретних дій зобов'язаною особою. Чіткість таких умов мирової угоди також є необхідною гарантією забезпечення її примусового виконання.

Таким чином, проведений нами науково-практичний аналіз відповідних положень законодавства і судової практики дозволив визначити загальні умови, яким має відповідати зміст мирових угод з огляду на встановлені ст. 207 ЦПК, ст. 192 ГПК критерії їх оцінки судом перед затвердженням. Зазначені загальні умови є універсальними та стосуються всіх категорій справ позовного провадження, які розглядаються в порядку цивільного (господарського) судочинства і в яких допускається укладення мирових угод. Використання виокремлених нами зазначених загальних умов має допомогти судам здійснювати перевірку умов мирових угод на предмет їх впливу на права, обов'язки та охоронювані законом інтереси третіх осіб, на предмет їх відповідності закону та їх виконуваності. Це, в кінцевому підсумку, має сприяти підвищенню ефективності цивільного (господарського) судочинства в цілому та посиленню судового захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав та охоронюваних законом інтересів учасників спірних матеріальних правовідносин, дотриманню принципу правової визначеності у відносинах сторін, забезпеченню їх стабільності й передбачуваності.

1. Лошицький М.В., Короєд С.О. Деякі питання примусового виконання мирової угоди. *Держава і право*. 2011. Вип. 51. С. 510–519. 2. Ухвала Великої Палати Верховного Суду від 11 грудня 2018 року у справі № 910/12230/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78715780>. 3. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 15 січня 2020 року у справі № 7/17-2087-2011. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86999054>. 4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 03 липня 2018 року у справі № 903/644/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75135350>. 5. Короєд С.О. Науково-практичний аналіз окремих положень Закону України «Про медіацію». *Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.*: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 28–29 січня

- 2022 р. / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя: ЗНУ, 2022. С. 25–28.
6. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 27 жовтня 2021 року у справі № 346/6034/13-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100704340>.
7. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 30 вересня 2020 року у справі № 753/16296/14-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92566561>.
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / С.С. Бичкова, Ю.В. Білоусов, В.І. Бірюков та ін.; за заг. ред. С.С. Бичкової. Київ: Атіка, 2008. С. 66.
9. Короед С.О. Процесуальне забезпечення ефективності цивільного судочинства: дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2014. С. 274.
10. Постанова Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 05 вересня 2019 року у справі № 638/2304/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84152558>.
11. Постанова Верховного Суду України від 20 січня 2009 року у справі № 24/489. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_204600-09#Text.
12. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 01 липня 2020 року у справі № 138/96/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/90411045>.
13. Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09#Text>.
14. Про застосування судами деяких норм Кодексу про шлюб та сім'ю України: постанова Пленуму Верховного Суду України від 12.06.1998 № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-98#Text>.
15. Логвінова М.В. Особливості процедури позбавлення батьківських прав. *Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина в Україні*: матеріали VI Регіональної міжвузівської наук. конф. молодих вчених та аспірантів (22 квітня 2005 р.). Івано-Франківськ: Плай, 2005. С. 202–207.
16. Курс цивільного процесу: підручник / В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін.; за ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2011. С. 645.
17. Цивільний процес України: академічний курс: [підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.]; [за ред. С.Я. Фурси]. Київ: Видавець Фурса С.Я.; КНТ, 2009. С. 694–696.
18. Ухвала Деснянського районного суду м. Києва від 15 січня 2019 року у справі № 754/5680/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/79304219>.
19. Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України: дис. ... докт. юрид. наук. Одеса, 2018. С. 232.
20. Труш М. Порядок набрання законної сили судовими рішеннями в адміністративній справі та особливості їх виконання. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 159.

References

1. Loshytskyi M.V., Koroied S.O. Deiaci pytannia prymusovoho vykonannia myrovoi uhody. *Derzhava i pravo*. 2011. Vyr. 51. S. 510–519.
2. Ukhvala

Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 11 hrudnia 2018 roku u spravi № 910/12230/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78715780>.

3. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu vid 15 sichnia 2020 roku u spravi № 7/17-2087-2011. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86999054>.

4. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu vid 03 lypnia 2018 roku u spravi № 903/644/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/75135350>.

5. Koroied S.O. Naukovo-praktychnyi analiz okremykh polozhen Zakonu Ukrainy «Pro mediatsiiu». *Pravo i derzhava: problemy rozvytku ta vzaiemodii u XXI st.: tezy dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, m. Zaporizhzhia, 28–29 sichnia 2022 roku / Za zah. red. T.O. Kolomoiets. Zaporizhzhia: ZNU, 2022. S. 25–28.

6. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 27 zhovtnia 2021 roku u spravi № 346/6034/13-ts. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100704340>.

7. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 30 veresnia 2020 roku u spravi № 753/16296/14-ts. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92566561>.

8. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar / S.S. Bychkova, Yu.V. Bilousov, V.I. Biriukov ta in.; Za zah. red. S.S. Bychkovoi. Kyiv: Atika, 2008. S. 66.

9. Koroied S.O. Protseualne zabezpechennia efektyvnosti tsyvilnoho sudochynstva: dys. ... dokt. yuryd. nauk. Kyiv, 2014. S. 274.

10. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi Obiednanoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 05 veresnia 2019 roku u spravi № 638/2304/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84152558>.

11. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 20 sichnia 2009 roku u spravi № 24/489. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_204600-09#Text.

12. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu vid 01 lypnia 2020 roku u spravi № 138/96/17. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/90411045>.

13. Pro sudovu praktyku rozghliadu tsyvilnykh sprav pro vyznannia pravochnyiv nediiisnymy: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 06.11.2009 № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-09#Text>.

14. Pro zastosuvannia sudamy deiakykh norm Kodeksu pro shliub ta simiu Ukrainy: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 12.06.1998 № 16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0016700-98#Text>.

15. Lohvinova M.V. Osoblyvosti protsedury pozbavlennia batkivskykh prav. *Problemy vdoskonalennia pravovoho rehuliuвання shchodo zabezpechennia prav ta osnovnykh svobod liudyny i hromadianyna v Ukraini*: Mater. VI Rehionalnoi mizhvuzivskoi naukovoi konf. molodykh vchenykh ta aspirantiv (22 kvitnia 2005 r.). Ivano-Frankivsk: Plai, 2005. S. 202–207.

16. Kurs tsyvilnoho protsesu: pidruchnyk / V.V. Komarov, V.A. Bihun, V.V. Barankova ta in.; za red. V.V. Komarova. Harkiv: Pravo, 2011. S. 645.

17. Tsyvilnyi protses Ukrainy: akademichni kurs: [pidruchnyk dlia stud. yuryd.

spets. vyshch. navch. zakl.]; [za red. S.Ia. Fursy]. Kyiv: Vydavets Fursa S.Ia.; KNT, 2009. S. 694–696. **18.** Ukhvala Desnianskoho raionnoho sudu m. Kyieva vid 15 sichnia 2019 roku u spravi № 754/5680/18. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/79304219>. **19.** Andronov I.V. Sudovi rishennia v tsyvilnomu protsesi Ukrainy: dys. ... dokt. yuryd. nauk. Odesa, 2018. S. 232. **20.** Trush M. Poriadok nabrannia zakonnoi syly sudovymy rishenniamy v administratyvni spravi ta osoblyvosti yikh vykonannia. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2016. № 11. S. 159.

Koroied Serhii. Problems of realization of the institute of settlement agreement in civil (commercial) judicial proceedings at the stage of its approval by the court

The article provides a scientific and practical analysis of the provisions of law and case law, based on which it is determined the grounds on which the court should legally qualify the terms of the settlement agreement for their compliance with the law and non-violation of the rights and interests of others and enforceability, as well as the determining of disputed legal relations, in which the conclusion of a settlement agreement is not possible. The relevance of this topic is due to the fact that now the problems of implementation of the settlement agreement are moving from the stage of its enforcement to the stage of its conclusion and approval by the court, because the court must give a legal assessment of the terms of the settlement agreement for their compliance with the law and non-violation of the rights of others. Usually, court judgment on approving of settlement agreement are not appealed in cassation. However, those isolated cases of their appeal (cassation) reveal problems in the implementation of the institution of settlement agreement at the stage of its conclusion and approval by the court in practice. An example is the civil case № 346/6034/13-ц, considered by the Supreme Court at the end of last year, in which the Supreme Court found that the settlement agreement approved by the court of first instance violated the rights of the defendant's creditor by avoiding debt payment. It is emphasized that since the settlement agreement should relate only to the substantive rights and obligations of the parties – the plaintiff and the defendant, the actual or potential participation in the case of third parties who do not make independent claims on the subject matter of the dispute makes it impossible to conclude an settlement agreement. To do this, it is proposed to use the criteria developed by the science of civil procedural law for the participation of third parties in civil proceedings. It is also established that when settlement agreement going beyond the subject of the dispute is the implementation of the principle of dispositiveness in civil proceedings, as well as the principle of dispositiveness in private law, when the parties redefine their substantive rights and obligations. It is substantiated that the terms of the settlement agreement cannot change the imperative norms of law. There are some categories of cases in which the conclusion of a settlement agreement is not allowed: cases of invalidation of transactions and acts; cases of divorce and deprivation of

parental rights and paternity, etc. Such a characteristics of a court judgment as its feasibility (enforceability, practicability) is considered, which is a key requirement for an settlement agreement. It is established that the requirement of enforceability is related not only to the possibility of enforcement, but also to the general real possibility of actual implementation (active or passive actions) of the conditions set out in the settlement agreement in kind.

Key words: civil (commercial) litigation, settlement agreement, institution, parties, rights, responsibilities, interests, conditions, evaluation, approval, enforceability.